

108. *Crataegus macrocarpa* Hegetschw. — Głóg wielkoowocowy*

Głóg wielkoowocowy opisany został już w 1840 r. przez J. Hegetschweilera we „Flora der Schweiz”. Przez wiele lat był on najczęściej błędnie traktowany jako synonim wielkoowocowych form względnie odmian jedno- lub dwupestkowych głogów (np. Koch, 1853, Verh. Ver. Beförd. Gartenb. Preuss. N.R., 1; Gremli, 1874, Excursion Fl. Schweiz; Rouy, Camus, 1901, Fl. France, 7; Dau, 1941, Die Weissdorn, *Crataegus oxyacantha* L.; Janchen, 1957, Catalogus Fl. Austriae, 1, 2).

Opisując głogi Czechosłowacji więcej uwagi temu gatunkowi poświęciła A. Hrabětová-Uhrová (1965, Index Seminum, Arbor. Nový Dvůr, 5, za 1964 rok; 1969a, Spisy přírodov. fak. univ. J. E. Purkyně v Brně, 33, za 1967 rok; 1969b, Preslia, 41, 2; 1973, Preslia, 45, 2). Następnie uwzględnili go w swych pracach W. Rothmaler (1963, Excursionflora, von. Deutschland), F. Mang (1968, Gött. Fl. Rundbriefe, 4), A. Franco (1968, Fl. Europ., 2) i M. Gostyńska-Jakuszevska (1970, Roczn. Sekcji Dendrol. PTB, 24; 1973, Studia nad systematyką i rozmieszczeniem głogów występujących w Polsce, Poznań). Niemniej poglądy na stanowisko systematyczne *C. macrocarpa* są w dalszym ciągu nie uzgodnione. I tak np. A. Hrabětová-Uhrová (1965, l. c. i 1969a, l. c.) oraz R. E. Cinovskis (1971, Crataegi Baltici) przypuszczają, że jest on, być może, identyczny z *C. calycina* Peterm. lub też jest utrwalonym mieszańcem *C. curvisepala* Lindm. i *C. oxyacantha* L. Jak wykazały ostatnie badania nad systematyką występujących w Polsce głogów, przeprowadzone przy zastosowaniu metody dyskryminacji Fishera oraz dendrytowej (Gostyńska-Jakuszevska, 1973, l. c.) cechy wyróżniające *C. macrocarpa* są tak wyraźne, że na ich podstawie należy go traktować jako niezależny gatunek.

Z uwagi na skąpe, a często zupełnie błędne wiadomości o systematyce i występowaniu głogu wielkoowocowego, jego ogólne rozmieszczenie nie jest jeszcze znane. Według danych J. Hegetschweilera (l. c.), w Szwajcarii rośnie on w zaroślach na terenach podgórskich i pagórkowatych, np. koło Ezel i Einsiedeln. A. Hrabětová-Uhrová (1969b, l. c.; 1973, l. c.) podaje jego liczne stanowiska z terenów Czechosłowacji, gdzie jego zasięg dochodzi do 1000 m n. p. m. Występuje tam na podłożu zasobnym w wapń, w zaroślach razem z *C. oxyacantha* L. i *C. curvisepala* Lindm. A. Franco (1968, l. c.) uważa, że *C. macrocarpa* jest endemitem europejskim z rozproszonymi stanowiskami we Francji, Austrii, Czechosłowacji, Niemczech, Szwajcarii i we Włoszech.

Występowanie *C. macrocarpa* w Polsce zostało stwierdzone dopiero w 1968 r. na Podkarpaciu (Gostyńska-Jakuszevska, 1970, l. c., 1973, l. c.). Głóg wielkoowocowy rośnie tu na stokach zboczy, w zaroślach, często razem z *Crataegus curvisepala* Lindm.

C. macrocarpa was described already in 1840 by J. Hegetschweiler in „Flora der Schweiz”. For many years it was erroneously considered as a synonym of the large fruited forms or varieties of the one- or two-stoned hawthorns (e.g. Koch, 1853, Verh. Ver. Beförd. Gartenb. Preuss. N. R., 1; Gremli, 1874,

* Nowo odkryty w Polsce *C. macrocarpa* Hegetschw. został wprowadzony do Atlasu na miejsce *Amelanchier ovalis* Med. Ten ostatni gatunek w istocie w dzikim stanie u nas nie występuje, choć miejscami jest zdziczały.

* The newly discovered in Poland *C. macrocarpa* Hegetschw. is introduced into the Atlas in place of *Amelanchier ovalis* Med. The latter species does not in fact occur in Poland in the wild condition though in places it has gone wild from cultivation.

* Новооткрытый в Польше *C. macrocarpa* Hegetschw. введен в Атлас на место *Amelanchier ovalis* Med. Этот последний вид по существу в диком состоянии у нас не встречается, хотя местами он одичал.

Excursion Fl. Schweiz; Rouy, Camus, 1901, Fl. France, 7; Dau, 1941, Die Weissdorn, *Crataegus oxyacantha* L.; Janchen, 1957, Catalogus Fl. Austriae, 1, 2).

When describing the hawthorns of Czechoslovakia more attention was given to this species by A. Hrabětová-Uhrová (1965, Index Seminum, Arbor. Nový Dvůr, 5, for year 1964; 1969a, Spisy přírodov. fak. univ. J. E. Purkyně v Brně, 33 for year 1967; 1969b, Preslia, 41, 2; 1973, Preslia, 45, 2). Later it was mentioned in the works of W. Rothmaler (1963, Excursionflora von Deutschland), F. Mang (1968, Gött. Fl. Rundbriefe, 4), A. Franco (1968, Fl. Europ., 2) and Gostyńska-Jakuszevska (1970, Roczn. Sekcji Dendrol. PTB, 24; 1973, Studia nad systematyką i rozmieszczeniem glogów występujących w Polsce, *mscr.*). However the opinions about the systematic position of *C. macrocarpa* are still unsettled. Thus for example A. Hrabětová-Uhrová (1965, *l. c.* and 1969a, *l. c.*) and R. E. Cinovskis (1971, Crataegi Baltici) believe that it is possibly identical with *C. calycina* Peterm., or that it is a fixed hybrid of *C. curvisepala* Lindm. and *C. oxyacantha* L. As the most recent studies on the systematics of hawthorns growing in Poland have shown on the basis of a discrimination analysis (Fisher) and by the use of the dendritic method (Gostyńska-Jakuszevska, 1973, *l. c.*) the characters differentiating *C. macrocarpa* are so distinct that it should be considered as an independent species.

In view of the scarce, and frequently completely erroneous informations on the systematics and occurrence of *C. macrocarpa* its total distribution is not known yet. According to the data of J. Hegetschweiler (*l. c.*) it grows in Switzerland in thickets on submontane and hilly regions, e.g. near Ezel and Einsiedeln. A. Hrabětová-Uhrová (1969b, *l. c.*; 1973, *l. c.*) gives a list of its stands in Czechoslovakia, where it reaches 1000 m elevation. It grows there on a substratum rich in calcium, in thickets together with *C. oxyacantha* L. and *C. curvisepala* Lindm. A. Franco (1968, *l. c.*) believes that *C. macrocarpa* is an European endemic with scattered stands in France, Austria, Czechoslovakia, Germany, Switzerland and Italy.

The occurrence of *C. macrocarpa* in Poland has been demonstrated in 1968 by Gostyńska-Jakuszevska (1970, *l. c.*, 1973, *l. c.*) who found it in the Subcarpathian region. It grows there on slopes in thickets frequently together with *Crataegus curvisepala* Lindm.

Боярышник крупноплодовый был уже описан в 1840 году Й. Хегечвейлером (Hegetschweiler) в „Flora der Schweiz”. В течение многих лет чаще всего его ошибочно считали синонимом крупноплодовых форм или же разновидностей одно- либо двукосточковых боярышников (напр. Koch, 1853, Verh. Ver. Beförd. Gartenb. Preuss. N. R., 1; Gremli, 1874, Excursion Fl. Schweiz; Rouy, Camus, 1901, Fl. France, 7; Dau, 1941, Die Weissdorn, *Crataegus oxyacantha* L.; Janchen, 1957, Catalogus F. Austriae, 1, 2).

Описывая боярышники Чехословакии, больше внимания этому виду посвятила А. Храбетова-Ухрова (Hrabětová-Uhrová, 1965, Index Seminum, Arbor. Nový Dvůr, 5, 1964; 1969a, Spisy přírodov. fak. univ. J. E. Purkyně v Brně, 33, 1967; 1969b, Preslia, 41, 2; 1973, Preslia, 45, 2). Потом уделили ему внимание в своих работах В. Ротмалер (Rothmaler, 1963, Excursionflora von Deutschland), Ф. Манг (Mang, 1968, Gött. Fl. Rundbriefe, 4), А. Франко (Franco, 1968, Fl. Eur. 2) и М. Гостыньска-Якушевска (Gostyńska-Jakuszevska, 1970, Roczn. Sekcji Dendrol. PTB, 24; 1973, Studia nad systematyką i rozmieszczeniem glogów występujących w Polsce, Poznań). Тем не менее взгляды на систематическое местоположение *C. macrocarpa* в дальнейшем остаются несогласованными. Напр. А. Храбетова-Ухрова (Hrabětová-Uhrová, 1965, *l. c.*) Р. Э. Циновскис (Cinovskis, 1971, Crataegi Baltici) предполагают, что он, быть может, идентичен *C. calycina* Peterm., либо же является упроченным гибридом *C. curvisepala* Lindm. et *C. oxyacantha* L. Как выказали последние исследования по систематике выступающих в Польше боярышников, проведенные при применении метода дискриминации Фишера а также дендритного (Gostyńska-Jakuszevska, 1973, там же), выделяющие *C. macrocarpa* признаки так выразительны, что на их основании следует считать его независимым видом.

Ввиду скудных сведений, а чаще всего совершенно ошибочных, о систематике и появлении боярышника крупноплодового, его общее распространение ещё неизвестно. По данным Й. Хегечвейлера (там же) в Швейцарии он растёт в зарослях, в подгорных и холмистых местностях, напр. около Эзель и Айнзидельн. А. Храбетова-Ухрова (1969b, там же; 1973, там же) приводит его многочисленные местоположения

на территории Чехословакии, где он доходит до 1000 м над ур.м.; выступает там на богатой известняком почве, в зарослях вместе с *C. oxyacantha* L. и *C. curvisepala* Lindm. А. Франко (1968, *l. c.*) считает, что *C. macrocarpa* является европейским эндемом с рассеянными местоположениями во Франции, Австрии, Чехословакии, Германии, Швейцарии и Италии.

Выступление *C. macrocarpa* в Польше установлено только лишь в 1968 году на Подкарпатье (Gostyńska-Jakuszevska, 1970, там же; 1973, там же). Боярышник крупноплодовый растёт здесь на склонах скатов, в зарослях, часто вместе с *Crataegus curvisepala* Lindm.

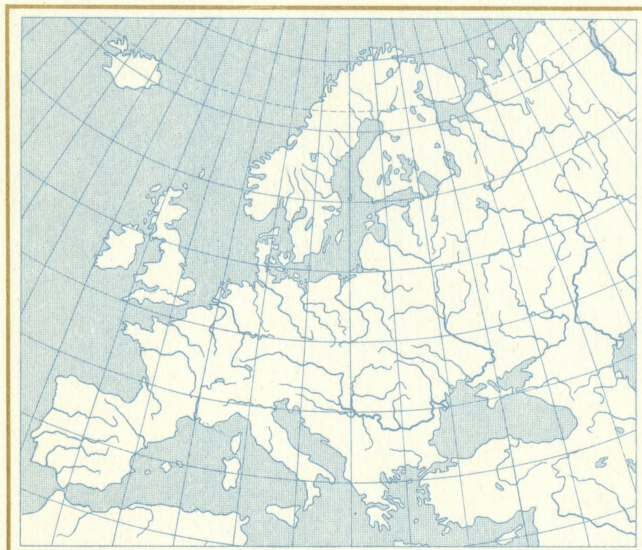
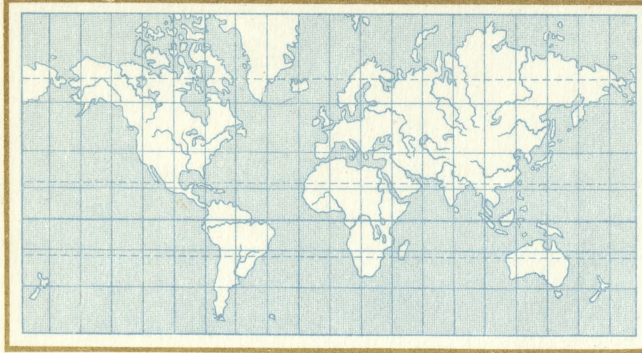
STANOWISKA – LOCALITIES – МЕСТОНАХОЖДЕНИЯ

1. Życzanów koło Rytra nad Popradem (Jakuszevski, 1968; Gostyńska-Jakuszevska, Jakuszevski, 1969; Gostyńska-Jakuszevska, 1970, *l. c.*; 1973, *l. c.*)!
2. Z lewej strony drogi nad Popradem z Żegiestowa do Zubrzyka (Jakuszevski, 1968; Gostyńska-Jakuszevska, 1973, *l. c.*)!
3. Koło Leska (Pankiewicz, 1958, Zieln. Atlasu Flory Polskiej J. Mądalskiego, Wrocław; Gostyńska-Jakuszevska, 1973, *l. c.*)!

unpublished manuscript. The first edition of the book was published in 1954. The second edition was published in 1964. The book is a collection of essays on the history of the Polish people. The author is a well-known Polish historian and writer. The book is written in Polish. The title of the book is 'Historia Polaków'.

WYDAWCA: WYDZIAŁ HISTORII I SOCJOLOGII

Wydawnictwo Uniwersyteckiego Centrum Wydawniczego, ul. Uniwersytecki Park 1, 01-650 Warszawa, tel. 22 638 42 00, fax 22 638 42 01, e-mail: ucw@rcin.org.pl

CRATAEGUS MACROCARPA
HEGETSCHW.

108

